

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНО-ГІРСЬКИХ ТУРІВ ВИСОКИХ КАТЕГОРІЙ

У статті відокремлена роль спорту в житті людини. За основу взято Таджикистан, Фанські гори, які можуть бути привабливими для проведення спортивно-гірських турів як у спортивному плані, так і для історично-культурного збагачення професійних спортсменів. Відповідні маркетингові заходи у сфері спортивного туризму надають можливість знайомитися з історією, культурою даного району, сприяти здоровому відпочинку.

Ключові слова: спортивно-гірські тури, спортивний гірський туризм, спортивний туристський об'єкт, реклама туризму, туристична галузь, маркетинг у туризмі.

В статье определена роль спорта в жизни человека. За основу взят Таджикистан, Фанские горы, которые могут быть привлекательными для проведения спортивно-горных туров как в спортивном плане, так и в историко-культурном обогащении профессиональных спортсменов. Соответствующие маркетинговые мероприятия в сфере спортивного туризма предоставляют возможность знакомиться с историей, культурой данного района, способствовать здоровому отдыху.

Ключевые слова: спортивно-горные туры, спортивный горный туризм, спортивный туристский объект, реклама туризма, туристическая отрасль, маркетинг в туризме.

The article highlights the role of sports in human life. Tajikistan and the Fann Mountains are taken as a basis, which can be attractive for sports and mountain tours both in terms of sport and for the historical and cultural enrichment of professional athletes. Relevant marketing efforts in the field of sports tourism provide an opportunity to get acquainted with the history, culture of the area, to promote healthy recreation.

Keywords: sports and mountain tours, mountain sporttourism, sport touristic unit, tourism advertising, tourism industry, marketing in tourism.

Актуальність теми дослідження. У розвитку економіки нашої країни та регіону все більшу частку займає туристська діяльність, розвиток туристських турів Сумщиною, Україною та в інших країнах світу. Останнім часом виник попит на проведення екстремальних спортивних турів з різних видів спортивного туризму.

Розвиток туризму є одним з пріоритетних напрямів підвищення ефективності економічного розвитку регіону. Глибокі перетворення в даній сфері відбулися при переході до ринкових відношень. Усе це визначає необхідність створення соціально-економічних передумов. Одним з напрямків туризму є гірський туризм. Гірський туризм стає високоприбутковою галуззю економіки світу, може спонукати до розвитку соціально-культурного, соціально-економічного росту на місцевому та національному рівнях. Гірський туризм динамічно розвивається і може стати найважливішим фактором соціально-культурного розвитку регіону [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У вирішенні проблеми забезпечення розвитку туризму велику роботу провели вітчизняні та зарубіжні науковці В. С. Борозняк, Л. І. Гонтаржевська, В. Самольотов, А. А. Гаспарян, А. Азар, М. В. Биржаков.

Основи теоретико-методологічного розвитку туризму базуються на теорії міжнародних економічних відносин М. Э. Немоляева, А. Загорзній, Н. С. Барчукова, Л. Ф. Ходорков, А. Ю. Алексанрова, Г. М. Дроздова, В. Ф. Кифяк. Теоретичними положеннями розвитку гірського туризму займалися В. С. Качанівський, О. Тимчук, Т. І. Ткаченко.

Метою роботи є розвиток теоретико-методичних основ, підготовка та розробка турів з гірського туризму вищих категорій з подальшим впровадженням цих турів на практиці.

Виклад основного матеріалу. Згідно концепції туризму, турист – це споживач, який використовує туристичну продукцію.

В світовій практиці і в міжнародних договорах термін «іноземний турист» і просто «турист» пройшов довгий шлях свого розвитку і потерпів від деяких змін, і до цього часу немає чіткого його визначення. За рекомендаціями експертів Ліги націй ще в 1937 році було визнано «вважати туристом всіх, хто знаходиться в країні в якій він не проживає не менше 24 години».

Як вказано в Законі України «Про туризм» туризм – це тимчасовий виїзд особи з місця проживання з пізнавальною, оздоровчою та професійною метою без занять оплачуваною діяльністю. В усіх сферах підприємництва організація туристичної діяльності та господарювання, базується виключно на договірних взаємовідносинах. Це підтверджує те, що саме договори є визначальною і майже єдиною правовою формою партнерських взаємин.

Відповідно до Закону України «Про туризм» виділяються такі види договорів притаманних туристичній сфері:

- договір на туристичне обслуговування;
- договір на екскурсійне обслуговування;
- договір на готельне обслуговування;
- ваучер.

До укладення договору на туристичне обслуговування споживачу туристичного продукту має бути надана інформація про [3]:

1. Основні вимоги пропонованих до оформлення виїзних/в'їзних документів (паспорт, дозвіл (віза) на виїзд/в'їзд до країни тимчасового перебування), у тому числі інформацію щодо термінів їх оформлення.

2. Медичні застереження стосовно здійснення туристичної поїздки, у тому числі протипоказання через певні захворювання, особливості фізичного стану (фізичні недоліки) і віку туристів для участі в поїздки.

3. Туроператора (турагента), його місцезнаходження і поштові реквізити, наявність ліцензії на здійснення туристичної діяльності,

сертифікатів відповідності та іншу інформацію відповідно до законодавства про захист прав споживачів.

4. Розмір фінансового забезпечення туроператора чи турагента на випадок його неплатоспроможності (банкрутства) та кредитну установу, яка надала таке забезпечення. Кожна із сторін договору може вимагати внесення змін або розірвання договору у зв'язку з істотними змінами обставин, з яких вони виходили при укладанні договору.

Турист вправі відмовитися від виконання договору до початку подорожі за умови оплати туроператору або турагенту фактично понесених ними витрат за послуги, надані до цього повідомлення. Туроператор або турагент вправі відмовитися від виконання договору лише за умови повного відшкодування замовникові збитків, підтверджених у встановленому порядку та заподіяних внаслідок розірвання договору, крім випадку, коли це відбувалося з вини туриста.

Міжнародний туризм називають і формою міжнародних економічних відносин, і видом зовнішньоекономічної діяльності, і частиною міжнародного обміну послугами, і навіть способом міжнародної торгівлі. Вчені В. А. Квартальнов і А. А. Романов розглядають міжнародний туризм як «систему подорожей, що здійснюються на базі міждержавних договорів з урахуванням діючих міжнародних норм і місцевих звичаїв». Вчені І. Т. Балабанов та А. І. Балабанов визначають міжнародний туризм як «туризм до інших країн», як «поїздки з туристичними цілями за межі країни постійного проживання», як «систему подорожей, що здійснюється на основі міждержавних договорів» [3].

Таким чином, міжнародний туризм слід розглядати як соціально економічний процес, пов'язаний із наданням туристичних послуг особам за межами країни їх постійного проживання і спрямованого на задоволення духовних, фізичних та інших некомерційних потреб. Туристичні операції є важливою складовою світової та національної економіки. Дедалі більша взаємозалежність країн, взаємопроникнення їх економічних інтересів,

відкриття національних господарств зовнішньому світові сприяють інтенсивному розвитку міждержавних туристичних потоків, поглибленню міжнародного поділу праці на ринку послуг. Значення ринку туристичних послуг у економічній діяльності постійно зростає, а сам ринок набуває нових тенденцій та особливостей.

Спортивно-туристські тури стають все популярнішими серед українських туристів. Українські туристи проходять маршрути різними гірськими системами світу.

Спортивний туризм на сучасному етапі розвивається у двох напрямках: маршрутний туризм (проходження маршрутів туристсько-спортивних походів) та змагальний туризм (підготовка та участь в змаганнях із техніки спортивного туризму). В історії розвитку спортивного туризму в Україні ці два напрямки завжди були нероздільні. Але якщо походи були основною формою туристсько-спортивної діяльності і давно запроваджені у спортивну класифікацію (уперше у 1949 році), то туристські змагання і зльоти носили характер допоміжний, другорядний. Нерідко вони використовувалися для перевірки готовності туристських груп для виходу на категорійні маршрути [1].

Фанські гори є дуже привабливим туристським об'єктом.

Характеристика гірської системи в Таджикистані. Фанські гори – вузол коротких високих хребтів на північному заході Таджикистану, що підносяться між Зеравшанським і Гісарським хребтами в системі Паміро-Алаю, гірської система, розташована в Середній Азії. Головна і найвища вершина Фанських гір – *Чімтарга* (5487м). Інші п'ятитисячники Фанських гір: Бодхона (5138 м), Міралі (5132 м), Енергія (5105 м), Замок (5070 м), Чапдара (5050 м), Велика Ганза (5306 м), Мала Ганза (5031 м). Ці гори в радіусі 20 км, з півкілометровими стінами, з невеликими для таких висот льодовиками. До 3000м забираються арчеві ліси. У Фанських горах сухий клімат, що полегшує процес акліматизації. Крім самих гір, великою туристською принадою Фан є незліченна кількість неймовірної краси джерельно чистих озер. Озера мають

спектр кольорів – блакитні, темно-сині, фіолетові, зелені, білі, чорні. Найвідомішими озерами є: Алаудинські, Кулікалонські, Алло, Іскандеркуль.

Гори дуже привабливі в спортивному та емоційному сенсі для проведення спортивно-гірських турів високих категорій. Тур передбачає:

1. Подолання маршруту активним способом, реалізуючи вміння і навички пересування пішки гірською місцевістю, подолання різних перешкод: переправи через гірські ріки, осипи, льодовики, підйоми на перевали та гірські вершини з використанням туристського спеціального спорядження.

2. Вдосконалення загальної та спеціальної фізичної підготовки, витривалості, спритності, сили, рівноваги.

3. Емоційне збагачення внутрішнього світу туриста, виховання рішучості, сміливості, впевненості в собі, відповідальності.

4. Розширення історико-культурного кругозору, поповнення знань про природу Фанських гір, культуру народу.

5. Засвоєння основ організації і проведення походів, розробки маршрутів.

6. Набуття спортивного досвіду для участі у походах і керівництва походами різної категорії складності., одержання спортивних розрядів і звань, підвищення спортивної майстерності.

Висновки. У Фанських горах є усі передумови проведення спортивно-гірських турів високих категорій: теплий клімат, неповторність природно-рекреаційних об'єктів, вигідне географічне розташування, красиві гори та озера. Єдиної формули спортивно-гірських турів високої категорії не існує. Для кожного туру розробляються вимоги з безпеки, вимоги до спорядження, одягу, харчування. Ідеї та концепції турів залежать тільки від організаторів та побажань учасників.

Список використаних джерел

1.Абрамов В. В. Історія туризму: підручник. Харків: Вид-во «Форт». 2010. 286 с.

2. Безуглий В. В. Регіональна економічна і соціальна географія світу. К.: Видавничий центр «Академія», 2007. 688 с.

3. Мальська М. П. Міжнародний туризм та сфера послуг: Підручник. К.: Знання, 2008. 661 с.